

Kết quả bầu cử tổng thống Mỹ có thể tác động đến thế cục Trung Đông như thế nào?

BBC News

Tác giả, Lucy Williamson

Phóng viên Trung Đông từ Jerusalem

01/11/2024

Nguồn hình ảnh, BBC / Joe McNally

Chụp lại hình ảnh, Cao nguyên Trump là một cụm những ngôi nhà lắp ghép, nằm biệt lập trên một khu vực đầy đá sỏi, rải rác bom mìn trên Cao nguyên Golan

Trong nhiệm kỳ tổng thống trước đây của ông Donald Trump, Thủ tướng Israel đã phẩn khởi đến mức lấy tên của chủ nhân Nhà Trắng đặt cho một cụm dân cư tại Israel.

Cao nguyên Trump (Trump Heights) là một cụm gồm những ngôi nhà lắp ghép, nằm biệt lập tại một khu vực đầy đá sỏi, rải rác bom mìn trên Cao nguyên Golan, một bức tượng chim đại bàng và bảy giá đỡ nến, còn được gọi là cây menorah, vươn cao ngay ở cổng vào. Những đỉnh núi sắc tím nhạt vươn lên bầu trời trong xanh ở phía chân trời.

Đây là phần thưởng mà Trump nhận được khi công nhận tuyên bố chủ quyền của Israel đối với Cao nguyên Golan, chiếm được từ Syria trong cuộc chiến năm 1967 và sau đó được đơn phương sáp nhập. Bước đi của ông Trump đã phá bỏ chính sách nửa thế kỷ của Mỹ và sự đồng thuận rộng rãi của quốc tế.

Câu hỏi đối với cư dân ở đây – gồm hai chục gia đình và một vài binh sĩ cùng cư trú – là ứng cử viên Đảng Cộng hòa Trump hay đối thủ Đảng Dân chủ Kamala Harris sẽ có tác động ra sao đến lợi ích của Israel trong khu vực hiện nay.

Ông Elik Goldberg và vợ là bà Hodaya đã chuyển đến sống tại Cao nguyên Trump cùng bốn đứa con vì họ cho rằng một cộng đồng nhỏ ở vùng thôn quê thì có an ninh tốt hơn.

Kể từ vụ tấn công của tổ chức Hamas vào ngày 7/10/2023 tại miền nam Israel, vợ chồng ông Elik đã chứng kiến cuộc chiến tranh giữa Israel với Hezbollah, một đồng minh của Hamas, leo thang dọc theo biên giới phía bắc giáp với Lebanon, cách ngôi nhà của họ hơn 16 km.

"Trong năm qua, không gian xanh tuyệt đẹp của chúng tôi đã bị nhuộm màu khói lửa, còn khung cảnh đáng yêu mà chúng tôi nhìn thấy giờ đây đầy rẫy những tên lửa mà Hezbollah đang bắn về phía chúng tôi," Elik nói.

"Đây là một vùng chiến sự và chúng tôi không biết khi nào sẽ chấm dứt."

Ông Elik nói với tôi rằng ông muốn chính quyền tổng thống mới của Mỹ "thực hiện điều đúng đắn". Khi tôi hỏi điều đúng đắn đó có nghĩa là gì, ông trả lời, "hãy ủng hộ Israel".

"Hãy ủng hộ người tốt và hãy có chung nhận thức giữa sai và đúng," ông Elik cho biết.

Nguồn hình ảnh, BBC / Joe McNally

Chụp lại hình ảnh, Ông Elik Goldberg và vợ là bà Hodaya đứng trước ngôi nhà của họ

Đây là thứ ngôn ngữ mà bạn nghe được rất nhiều ở Israel. Đây cũng là thứ ngôn ngữ mà ông Trump hiểu.

Ông Trump được nhà lãnh đạo Israel, Benjamin Netanyahu, yêu thích trong nhiệm kỳ tổng thống trước đây của ông vì đã hủy bỏ thỏa thuận hạt nhân Iran vốn bị Israel phản đối, đóng vai trò trung gian cho các thỏa thuận bình thường hóa lịch sử với một số quốc gia Ả Rập và công nhận Jerusalem là thủ đô của Israel - đi ngược lại với chính sách ngoại giao của Mỹ trong nhiều thập kỷ.

Ông Netanyahu từng gọi ông Trump là "người bạn tốt nhất mà Israel từng có ở Nhà Trắng".

Khi ngày bầu cử tổng thống Mỹ đang đến gần, Thủ tướng Israel đã không giấu giếm lời ngợi ca của mình đối với ứng cử viên từ Đảng Cộng hòa và các cuộc thăm dò cho thấy không chỉ có một mình ông Netanyahu.

Theo các cuộc khảo sát gần đây, khoảng hai phần ba người Israel muốn ông Trump trở lại Nhà Trắng.

Chưa đến 20% người được khảo sát muốn bà Kamala Harris giành chiến thắng trong cuộc bầu cử tổng thống.

Theo một cuộc thăm dò, con số đó giảm xuống chỉ còn 1% trong số những người ủng hộ ông Netanyahu.

Nguồn hình ảnh, Getty Images

Chụp lại hình ảnh, Ông Donald Trump khi làm tổng thống Mỹ và Thủ tướng Israel Benjamin Netanyahu ở thủ đô Washington vào năm 2019

Cô Gili Shmuelevits, 24 tuổi, đang mua sắm tại chợ Machane Yehuda ở Jerusalem, cho biết bà Harris "đã bộc lộ con người thật" của mình khi đồng tình với một người biểu tình cáo buộc Israel phạm tội diệt chủng. Phó Tổng thống Mỹ khi đó nói "những gì ông ta nói là có thật".

Sau đó, bà Harris giải thích là bà không tin Israel đang phạm tội diệt chủng.

Cô Rivka, trong lúc đang mua sắm gần đó, cho biết cô "ủng hộ Donald Trump 100%".

"Ông Trump quan tâm nhiều hơn đến Israel. Ông Trump cứng rắn hơn với những kẻ thù của chúng tôi và ông ấy không hề sợ hãi," cô Rivka nói.

"Tôi nghĩ mọi người không yêu thích ông Trump, nhưng tôi không cần phải yêu thích ông ấy. Tôi cần ông Trump trở thành một đồng minh tốt của Israel."

Nguồn hình ảnh, BBC / Joe McNally

Chụp lại hình ảnh, Cô Rivka nói ông Donald Trump sẽ là một nhà lãnh đạo và đồng minh cứng rắn hơn của Israel

Đối với nhiều người sống tại đây, các đồng minh tốt không bao giờ gây áp lực, chỉ trích hay kìm hãm. Cuộc chiến tranh ở Dải Gaza đã gây chia rẽ giữa Israel và đồng minh Mỹ của họ.

Bà Harris lên tiếng nhiều hơn trong việc kêu gọi có một lệnh ngừng bắn ở Dải Gaza và nhấn mạnh nhiều hơn đến các vấn đề nhân đạo.

Sau khi gặp ông Netanyahu tại Nhà Trắng vào tháng 7, bà Harris cho biết sẽ "không im lặng" về tình hình ở Gaza và cho biết bà đã bày tỏ với nhà lãnh đạo của Israel về "quan ngại nghiêm trọng trước nỗi thống khổ của con người" và cái chết của những thường dân vô tội.

Ông Trump đã định hình chấm dứt chiến tranh Gaza theo hướng "một chiến thắng" cho Israel và trong quá khứ đã phản đối một lệnh ngừng bắn ngay lập tức, được cho là đã nói với ông Netanyahu "hãy cứ làm những gì mà ông cần phải làm".

Nguồn hình ảnh, Getty Images

Chụp lại hình ảnh, Trẻ em Palestine trong một trại tị nạn ở Dải Gaza nhận thức ăn vào tháng 3/2024

Nhưng nhiều người dân Palestine có ít hy vọng về cả hai ứng cử viên tổng thống.

"Nhìn chung thì Đảng Dân chủ tệ, nhưng nếu Trump đắc cử thì tình hình sẽ còn tệ hại hơn," ông Mustafa Barghouti, một nhà phân tích và chính trị gia Palestine có uy tín ở khu vực Bờ Tây bị chiếm đóng, nói.

"Điểm khác biệt chính là bà Kamala Harris sẽ nhạy cảm hơn đối với sự chuyển biến trong dư luận Mỹ và điều này nghĩa là có nhiều sự ủng hộ hơn đối với một lệnh ngừng bắn."

Chiến tranh Gaza đã làm gia tăng áp lực từ các đồng minh của Hoa Kỳ như Ả Rập Xê Út về việc tiến tới có một nhà nước Palestine.

Nhưng không ứng cử viên tổng thống nào đặt chuyện thành lập một nhà nước Palestine lên đầu chương trình nghị sự của họ.

Khi được đặt câu hỏi trong các cuộc tranh luận tổng thống rằng liệu ông có ủng hộ giải pháp về một nhà nước Palestine hay không, ông Trump trả lời: "Tôi phải xem đã."

Nhiều người Palestine đã từ bỏ việc đặt hy vọng vào lời hứa về một nhà nước Palestine và nhìn chung là không còn tin vào sự ủng hộ của Mỹ về vấn đề này.

"Cảm giác chung là Mỹ đã thất bại hoàn toàn trong việc bảo vệ luật pháp quốc tế, đã không ít lần làm người Palestine thất vọng [và] hoàn toàn thiên vị cho Israel," ông Mustafa Barghouti chia sẻ.

"Giải pháp một nhà nước Palestine chỉ là khẩu hiệu hô hào mà thôi."

Liên quan đến các vấn đề khu vực rộng lớn hơn như Iran, hai ứng viên tổng thống trong lịch sử có cách tiếp cận khác nhau, trong đó ông Trump gần đây đã khuyên Israel "nên nện vào mục tiêu hạt nhân trước rồi lo phần còn lại sau".

Ông Trump đưa ra phát biểu này trước khi Israel oanh kích vào Iran để trả đũa cho một cuộc tấn công bằng tên lửa của Iran vào đầu tháng 10.

"Có lẽ Trump sẽ cứng rắn hơn và người Iran sẽ ái ngại hơn nếu ông ấy làm tổng thống," cựu Đại sứ Israel tại Mỹ Danny Ayalon nói, nhưng ông cũng nói rằng người ta đang quá cường điệu khác biệt giữa hai ứng cử viên.

Cả bà Harris và ông Trump đều đang nói đến có một thỏa thuận mới để ngăn chặn chuyện Iran phát triển vũ khí hạt nhân và cả hai đều muốn mở rộng các thỏa thuận bình thường hóa ngoại giao giữa Israel và các nước Ả Rập láng giềng - đặc biệt là Ả Rập Xê Út.

Điểm khác biệt sẽ là cách tiếp cận của hai ứng viên.

"Tôi nghĩ nếu bà Kamala Harris [ở Nhà Trắng], hướng đi sẽ là từ dưới lên," ông Danny Ayalon nhận định, nghĩa là lệnh ngừng bắn ở Gaza và Lebanon sẽ được đưa ra đầu tiên, trước khi chuyển sang các câu hỏi lớn hơn về Iran hoặc các liên minh mới trong khu vực.

Về phần Trump, ông Ayalon cho rằng "hướng giải quyết sẽ là từ trên xuống - ông Trump sẽ tiến thẳng đến thủ đô Tehran và từ đó cố gắng giải quyết tất cả các hạn chế và điểm nóng khác nhau trên khắp Trung Đông".

Nguồn hình ảnh, Getty Images

Chụp lại hình ảnh, Thủ tướng Israel Benjamin Netanyahu và Phó Tổng thống Mỹ Kamala Harris trong cuộc gặp hồi tháng 7/2024

Những người trong hệ thống chính trị ở cả Israel và Mỹ đều xem bà Kamala Harris có khuynh hướng gần hơn với các lập trường lưỡng đảng truyền thống của Mỹ trong chính sách đối ngoại ở Trung Đông, còn ông Donald Trump là người khó đoán, không muốn Mỹ dính dáng đến các cuộc xung đột ở nước ngoài và có thể dễ đưa ra một thỏa thuận tùy tiện.

Nhưng Đại sứ Ayalon cho rằng không chỉ chính sách mới tác động đến tâm lý của công chúng ở Israel.

"Ông Biden đã sát cánh cùng Israel trong suốt cả năm," ông nói.

"Nhưng không có những hình thức công nhận từ Biden, [chẳng hạn] ông ấy đã không mời lãnh đạo Israel đến Nhà Trắng - những thứ mang tính hình thức hơn là thực chất".

Khi nói đến mối quan hệ Mỹ-Israel, ông Ayalon cho rằng những cử chỉ và cảm xúc được bày tỏ công khai đều đóng quan trọng.

"Nhiều yếu tố mang tính cá nhân. [Các] lợi ích chung là chuyện hiển nhiên, nhưng tính cách cũng quan trọng."

<https://www.bbc.com/vietnamese/articles/cp3njk9xp72o>